

Vår referens

Miljöavdelningen
Andreas Malmgren
040 - 25 25 46

ENLIGT SÄNDLISTA

**Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Näsums
bokskogar i Bromölla kommun**
(3 bilagor)

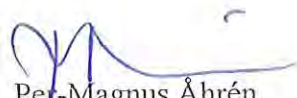
Länsstyrelsen har arbetat fram ett förslag till skötselplan för naturreservatet Näsums bokskogar. Naturreservatet bildades den 24 Mars 2010. Förslaget har remissbehandlats.

BESLUT

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (1998:1252) fastställer Länsstyrelsen skötselplanen, daterad 24 mars 2010, för naturreservatet Näsums bokskogar, (bilaga 1) att gälla tills vidare.

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, Miljödepartementet

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog Naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén, beslutande och handläggare Andreas Malmgren, föredragande.

Per-Magnus Åhrén

Andreas Malmgren

Bilagor:

1. Skötselplan för naturreservatet Näsums bokskogar, Bromölla kommun
2. Hur man överklagar
3. Sändlista

Skötselplan för naturreservatet Näsums bokskogar

Bromölla kommun

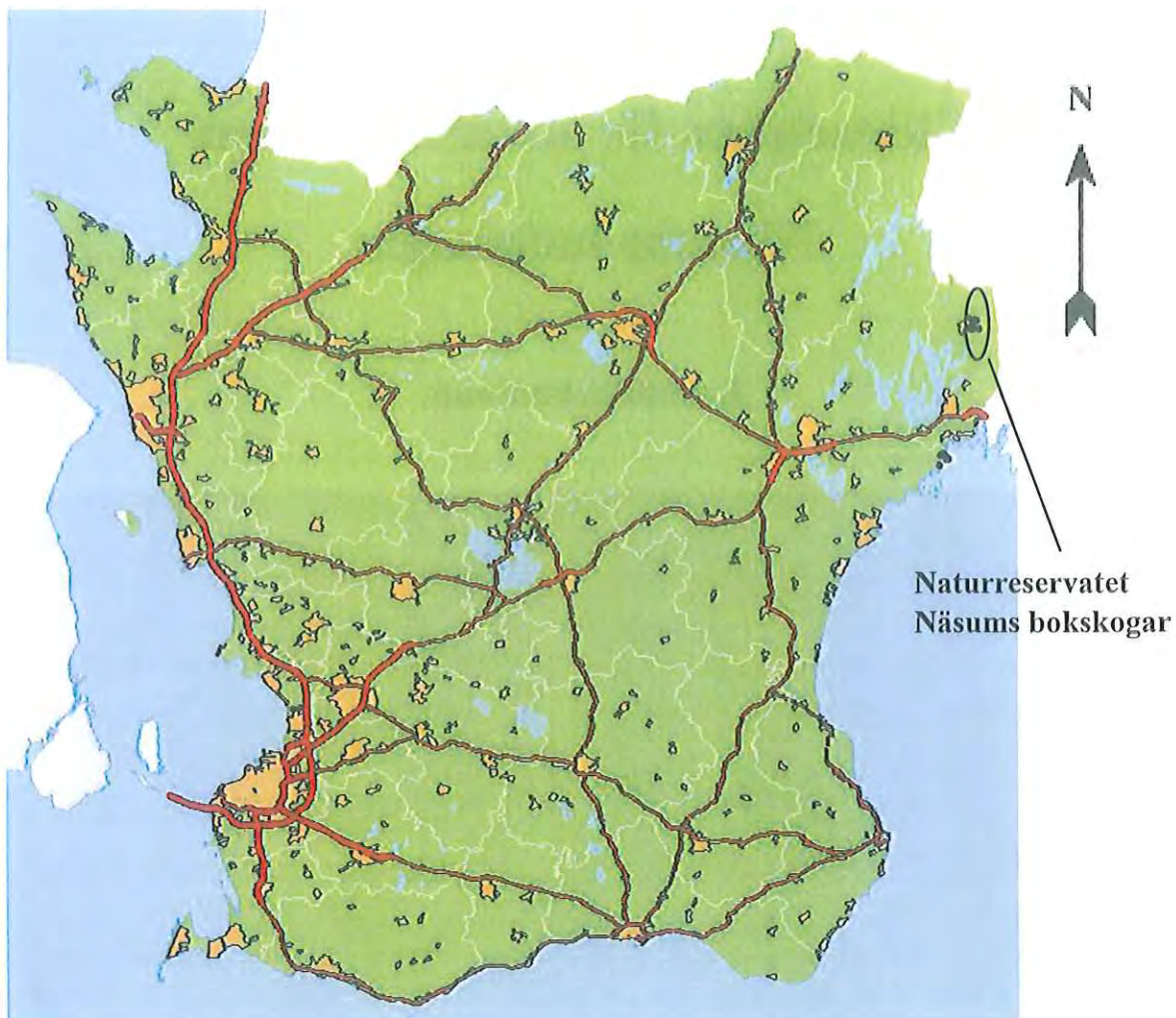

Fastställd 2010-03-24

Miljöavdelningen
Naturskyddsenheten

Dnr 511-3384-10

1272-205

Översiktskarta med Skånes kommungränser och naturreservatets läge.

Planförfattare: Ingegerd Erlandsson, reviderad av Andreas Malmgren

Beställningsadress: www.lansstyrelsen.se/skane

Copyright: Länsstyrelsen i Skåne län

Layout: Ingegerd Erlandsson / Länsstyrelsen i Skåne län

Omslagsbild: Hedbokskog med mossbevuxna stenblock och berg i dagen på Ryssbergets branta östsluttning.
Foto: 2004-11-16

Foto: Ingegerd Erlandsson

Innehållsförteckning

1	Syftet med naturreservatet	4
2	Beskrivning av området	5
2.1	Administrativa data	5
2.2	Markhistorisk beskrivning och nuvarande markanvändning	6
2.3	Områdets bevarandevärden	10
2.3.1	Geovetenskapliga bevarandevärden	10
2.3.2	Biologiska bevarandevärden	10
2.3.3	Kulturhistoriska bevarandevärden	14
2.3.4	Intressen för friluftslivet	14
3	Planerad markanvändning och skötsel	15
3.1	Övergripande bevarandemål	15
3.2	Generella åtgärder	15
3.3	Skötselområden	16
4	Mål och åtgärder för skötselområden	17
4.1	Skötselområde NO – Naturvård utan produktionsintresse där området lämnas i huvudsak orört	17
4.1.1	Delområde NO1-5	17
4.1.2	Restaureringsåtgärd inom delområde NO6	18
4.2	Skötselområde NS – Naturvård utan produktionsintresse där området kräver begränsad skötsel av träd- och buskskiktet	18
5	Friluftsliv och turism	19
5.1	Allmän inledning	19
5.2	Syfte	19
5.3	Information	20
5.4	Tillgänglighet, parkeringar mm	20
5.5	Renhållning och sanitära anordningar	20
6	Tillsyn	21
7	Dokumentation och uppföljning	21
7.1	Årlig dokumentation av skötselåtgärder	21
7.2	Uppföljning av skötselmål	21
7.3	Uppföljning av bevarandemål	21
7.4	Uppföljning av kostnader	21
8	Kostnader och finansiering	22
9	Källor	23

Bilagor

- Karta 1
- Karta 2
- Karta 3
- Karta 4
- Karta 5
- Bilaga 1 – Fastighetsförteckning
- Bilaga 2 – Nyttjanderättsavtal gällande väg

1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att

- skydda ett område som är värdefullt främst ur biologisk-ekologisk och geologisk synpunkt,
- bevara och utveckla ett större sammanhängande skogsområde som innehåller ädel-lövsdominerade skogar med naturskogsprägel och särpräglade naturtyper på mindre områden i branterna, och säkerställa en gynnsam miljö för de rödlistade organismer och typiska arter som är knutna till dessa miljöer,
- bevara källdrag och kärr som delvis präglar områdets flora och fauna samt förbättra / återskapa gynnsammare hydrologiska förhållanden i ett mindre sump-skogsområde,
- skydda och bevara geovetenskapligt intressanta spår och formationer i den delvis storblockiga terrängen på Ryssbergets sluttningar,
- skydda och vårda ett område som också har kulturhistoriska värden och bevara, underhålla och åskådliggöra värdefulla kulturhistoriska lämningar, såsom stengärdesgårdar, odlingsrösen, fossila åkrar och tidigare ängsmark samt äldre vägsystem,
- trygga tillgången till ett för friluftslivet betydelsefullt strövområde och tillgodose allmänhetens möjlighet till rörligt friluftsliv och upplevelser av områdets natur samt informera besökarna om områdets geologi, naturmiljöer och kulturhistoria.

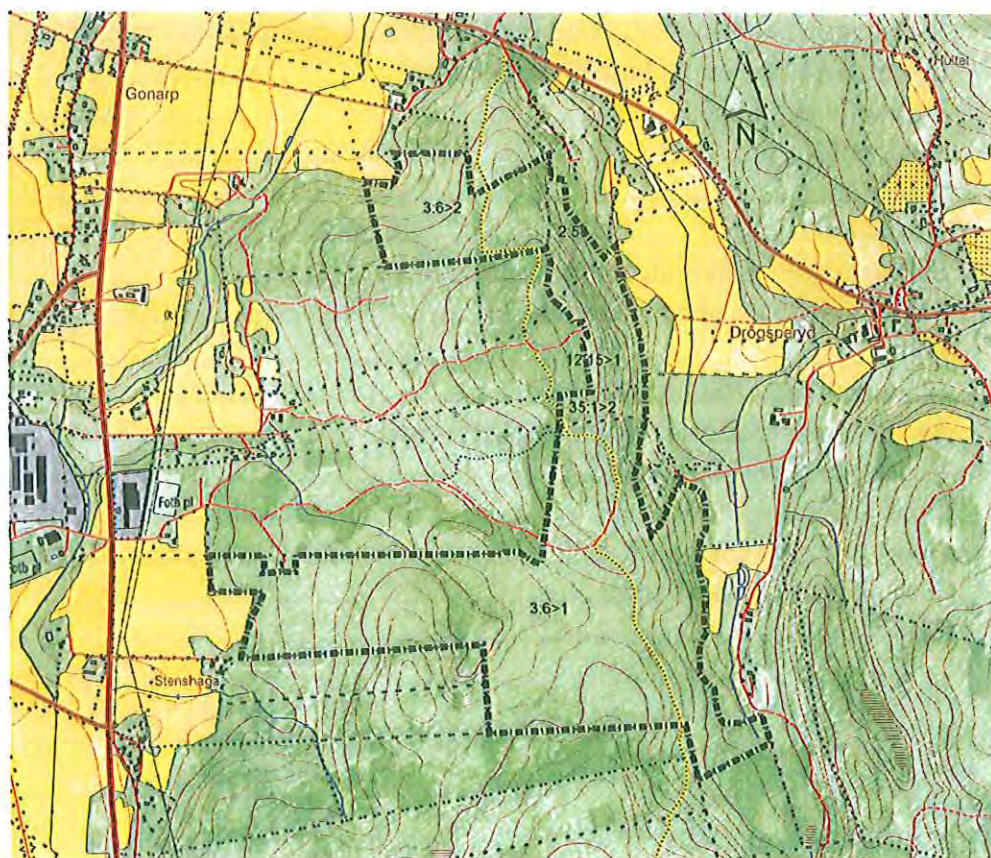

Fig 1. Naturreservatet är markerat med kraftig, streckad linje på ekonomiska kartan.

2 Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Namn	Näsums bokskogar
DOSid	1005834
Areal	ca 85 ha
Skyddsform	Naturreservat
Beslutsdatum	2010-03-25
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län
Internationella åtaganden	EU:s nätverk Natura 2000, SCI SE042032 Näsum
Län	Skåne
Kommun	Bromölla
Församling/socken	Näsum
Vegetationszon	Nemorala zonen (sydsvenska lövskogsregionen)
Naturgeografisk region	Nr. 8, Nordöst-Skånes skogslandskap
Läge	Sträckning av Ryssberget, ca 2 km öster om Näsums kyrka ca 25 km NO om Kristianstad
Kartblad	Topografiska kartan: Karlshamn 3E NV Ekonomiska kartan: 3E 5e Drögsperyd (03454)
Gränser	Området är markerat med streckad linje på kartan i fig 1, linjens mitt utgör gräns
Koordinater	Ö: 470972 N: 6225555 SWEREF99
Fastigheter och markägare	Gonarp GONARP 2:58>1(del av), enskild Näsum 3:6, Naturvårdsverket Näsum 12:15 (del av), enskild Näsum 35:1 (del av), enskild
Servitut och nyttjanderätter	se bilaga 2 Bromölla kommun har rätt att nyttja och underhålla väg och vändplats i naturreservatet enligt avtal, se karta 3 samt bilaga 1.
Naturtyper och arter enligt habitatdirektivet	Naturtyp 9110 Bokskog av fryletyp 9190 Äldre ekskogar på sura sandiga marker 9080 Lövsumpskogar av fennoskandisk typ 8220 Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar 7140 Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn

2.2 Markhistorisk beskrivning och nuvarande markanvändning

Området Näsums bokskogar är beläget på en sträckning av Ryssberget som numera täcks av huvudsakligen bokskog. Tidigare har detta varit stora utmarksområden som använts till bete och virkestäkt. Ryssberget utgörs av en urbergsrygg där det finns tydliga spår av inlandsisens inverkan. Nivåskillnaden är stor inom området med den högsta höjden på 85 m.ö.h. och den lägsta på 20 m.ö.h. Berget går i dagen på en del ställen. Jordarten som överlagrar bergrunden är till största delen sandig morän, delvis storblockig, som avsatts under den senaste istiden. Denna urbergsmorän som dominerar i området ger till största del näringsfattiga förhållanden. Jordlagret är tunt på flera ställen. Nedanför berget finns post-glacial sand, en näringsrikare jordart som efter istiden avsatts vid stranden av ett hav eller en sjö.

Fig 2. Av Buhrmans karta från 1687 framgår att Ryssberget, beläget öster om Näsåm, var bevuxet med bokskog.

Studier av historiska kartor ger värdefulla uppgifter om bland annat växtlighet och markanvändning. Den äldsta kartan över området är Buhrmans karta från 1680-talet som tillkom i militärstrategiskt syfte och den visar att det växte bokskog på Ryssberget, se fig 2. Det läge som Näsåms bokskogar har på Ryssberget gör att området utnyttjats extensivt som utmark med bete under lång tid. De magra steniga moränmarkerna har efterhand utnyttjats intensivare för nyodling och koloniserats i tider av folkökning.

Det aktuella området var tidigare utmark till två byar, Näsåm och Gonarp. Näsåm var en stor by som bestod av elva hemman medan Gonarp hade fem hemman. Under 1800-talet

genomfördes olika jordskiften för att samla ägorna till varje hemman och begränsa antalet tegar i byn. I samband med skiftena upprättades storskaliga kartor över byns mark, ofta i skala 1:4000. När Gonarp storskiftades 1801-1804 fanns där både krono-, skatte-, kyrko- och frälsehemman. Nr.2 var ett frälsehemman som ägdes av en adelsman och hade två brukare. Inägorna med åker och äng låg närmast byn. Öster om byn låg den del av utmarken som kallades mo och mossar, varav "Moen" var det området på berget som nu tillhör Näsåms bokskogar. Skogsskiftena var belägna längre norrut. Vid storskiftet kom marken på Moen att delas in i långa skiften i sydväst-nordostlig riktning och fördelas på byns fem hemman, vilket kan ses på kartan i fig 3. På bergets västra sida fanns ett två hektar stort inhägnat område på utmarken som tillhörde hemman nr.2 och kallades Kråketäppet. På ostsidan, utanför reservatsavgränsningen, låg Liljetorpet som tillhörde hemman nr.2. Utmarken hade börjat koloniserats redan före skiftena.

Fig 3. I utsnittet av storskifteskartan över Gonarp visas de nya gränsdragningarna på utmarken (ljus). Hägnaden till ängstället Kråketäppet syns som ett ovalt område i bildens mitt. Nuvarande reservatsgräns är inritad med svart

Fig 4. På enskiftetskartan över Näsums bys marker visar raka linjer de nya gränserna.

Fig 5. På laga skifteskartan över Gonarp är marken på Ryssberget indelad igen i nya skiften, varav delar ligger inom reservatsgränsen. Topografin med alla branter är utritad här. Kråketäppet syns svagt markerad.

Näsum enskiftades 1812-1815 och då fick varje gård sin mark samlad i en enda jordlott. På enskifteskartan ses både markförhållanden före skiftet och hur de nya gränserna skulle dras enligt de raka linjer lantmätaren ritat, se i fig 4. Hägnader som fanns är noggrant utritade och på berget har de hägnade beteshagarna namn som "Motäppet". Området som är aktuellt för naturreservat var övervägande utmark som använts till bete samt för ved- och virkesproduktion. Markerna i den branta blockrika sluttningen har inte lämpat sig för jordbruksdrift utan åkrar och ängar har legat intill gården på de bördigare markerna nere i dalen. Längst i väster nedanför berget fanns en åker kallad "Dönebergalyckan", varav en liten hörna tangerar naturreservatet. En bäck från ett källflöde mitt i det södra området på nuvarande fastighet Näsum 3:6>2 ledde genom ett fuktstråk och rann mot nordväst ner i dalen. Från Näsum gick en allmän väg över berget österut till Drögsperyd. Från Näsum gick en allmän väg över berget österut till Drögsperyd.

I Gonarps by genomfördes laga skifte 1828-1833. Laga skifte var en mer genomtänkt reform där varje gård tilläts ha tre ägoskiften, två i åker och äng samt ett i skogsmark. Hemman nr.2 var ett utsocknes frälsehemman som hörde till Trolle Ljungby gods. Detta hemman som fick flytta ut ur bykärnan delades in i inte mindre än 11 skiften med olika brukare. Två brukare fick sina marker förlagda till största delen på mark som ligger inom naturreservatets avgränsning, dåvarande 2:10 och 2:12. Som framgår i fig 5 finns det på kartan markerat gott om branter och marken räknades som avrösningsjord, ej värd att odla. På 2:10 fanns inhägnaden kallad "Kråketäppesängen", klassad som ängsmark. Ängen hade en central roll i skogsbygden där boskapsskötseln var framträdande, eftersom bönderna inte kunde livnära sig på enbart åkerbruk. "Liljatorpsgårdet" med befintliga byggnader kom att ligga på 2:12. Senare samsjedelades bägge skiftena i vars två delar, be-

tecknade A och B. På den torplägenhet som avstyckades till Gonarp 2:12 B odlades marken upp med små ängs- och åkerlappar. Här skedde en sen kolonisation på utmarken efter skiftena. I modern tid har ytterligare sämjedelning skett och en del av fastigheterna har nu beteckningen 3:6>2 och 2:58.

På den gamla ekonomiska kartan, Häradskartan kallad, från 1929 i fig 6 syns de små fliki- ga åkrarna intill torpet. Det var den period när odlingsexpansionen nått sitt maximum i utnyttjande av odlingsbara marker samtidigt som det småskaliga jordbrukslandskapet fortfarande existerade med många äldre strukturer bevarade. Den gamla vägen över berget var fortfarande i bruk. Ryssberget dominerades av lövskog.

Skiftesreformer och andra jordavsöndringar har omdanat landskapet. Inom avgränsningen finns gott om kulturhistoriska spår, i form av stengärdesgårdarna men även odlingsrösen och fossila åkrar samt äldre vägar. Nya gränsdragningar, såsom skiftenas raka linjer, som drogs över tidigare hägnader och markslag är på många ställen påtagliga i dagens landskap genom de stengärdesgårdar som uppfördes i fastighetsgränserna. Inom området finns väl- lagda stenmurar i fastighetsgränser som är gällande än idag, såväl som längs äldre gränser och hägnader. Exempelvis på Gonarp 2:10 (idag 3:6>2) finns stenmurar från de olika tids- epokerna väl synliga. Det finns även stengården som inte markerats på någon karta. Idag

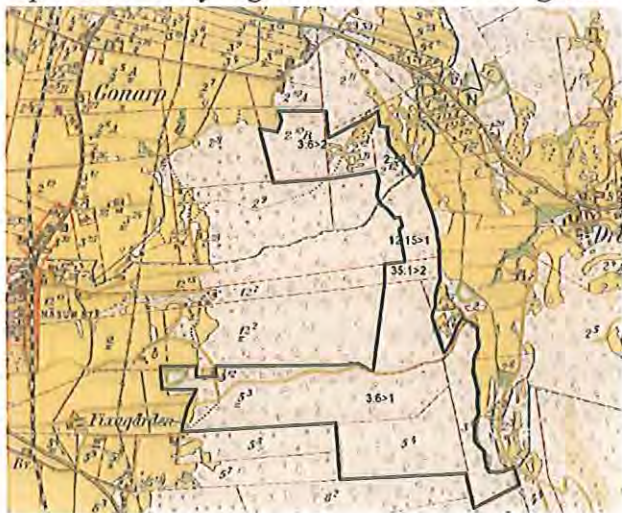

Fig 6. Häradskartan från 1929 visar bland annat att området på Ryssberget var bevuxet med skog. Mest var det lövskog (markerat med runda ringar) och något lite barrskog (stjärnor).

syns fortfarande rösen och spår av små stenröjda åkerytor, till exempel på Gonarp 2:12 B (idag 3:6>2). Den gamla stenkantade vägen mellan Näsum och Drögsperyd kan följas genom skogen.

Äldre kartmaterial och beskrivningar ger alltså ledtrådar till Ryssbergets, och i det här fallet speciellt Näsums bokskogars, skogshistoria och eventuella skogliga kontinuitet. Det man tidigast vet utifrån kartmaterialet (Buhrmans karta 1684) är att på Ryssberget växte det bokskog på 1600-talet. Under 1800-talet kallades detta området för mo och räknades inte som skogsskifte. Då har skogen, som användes till betesmark, med stor sannolikhet varit väldigt fragmenterad och

minskad i jämförelse med de mer utbredda bokskogarna som till synes täckte Ryssberget under slutet av 1600-talet. 1800-talets kartmaterial ger ingen egentlig uppgift om trädförekomst. Häradskartan från 1929 visar att hela området inom reservatsgränsen var skogklätt med övervägande lövskog samt något lite blandskog, utom runt torpet i norr och en hörna längst i sydväst som varit uppodlad.

Naturresevatets marker utgörs idag i stort sett helt av skog, där aktivt skogsbruk bedrivits i begränsad omfattning på vissa delar, främst i form av plockhuggning. Några bestånd med gran vittnar om en sentida skogsproduktion. Den barrskog som finns består utöver tallar,

enar och naturligt spridda granar huvudsakligen av mindre granplanteringar, vilka ska avverkas efterhand. En del granar föll i stormen den 8/1 2005.

Sluttningsarna med ädellövskogsdominerande skog har delvis karaktären av naturskog, främst i de branta partierna där den fått stå orörd tillräckligt länge. Där samt ovanför branterna finns några områden med senvuxna bokar. Områden med lång skoglig kontinuitet är värdefulla, eftersom de kan hysa speciella arter av skalbaggar, mossor och lavar. De delar av området där ingen avverkning skett på lång tid, som exempelvis ovanför nordvästra branten i fig 7, har delvis stora naturskogskvaliteter och där finns tämligen gott om död ved i form lågor, högstubbar och grenar på marken. Död ved som finns kvar i skogen, i form av antingen torrakor eller lågor och likaså träd med ihålligheter, är viktiga för den biologiska mångfalden.

Fig 7. Ett källsprång ovanför branten med hedbokskog, där skogen har varit orörd en längre tid och därför har stora naturskogskvaliteter med olikåldriga träd och gott om död ved.

Kråketäppet, den del längst ner i dalen på Gonarp 2:10 B (idag 3:6>2) som tidigare varit hägnad ängsmark på utmarken, har glesare trädskikt och ger ett mer städat intryck än den omgivande skogen, se i fig 8. Här finns mindre mängd död ved och grenar på marken. En del bokar har avverkats och därför skiljer sig strukturen inom täppet, vilket ger en tydlighet åt att ytan har ett förflutet som öppnare ängsmark, förmodligen glest trädbevuxen.

Fig 8. Nere i dalsänkan i nordväst, där det har funnits en inhägnad ängsmark kallad Kråketäppet, är bokskogen glesare och öppnare.

Alsumpskogen längs bäcken i en sänka på Näsrum 3:6>2 har en lång kontinuitet som fuktstråk. En stensättning längs kanterna vid utflödet har dock medfört att vattennivån sjunkit genom att dess genomströmning blivit så hög att alsocklarna blottlagts. Unga granar växer bland alarna. Framför allt de delar av skogen i Näsrum's bokskogar där Skåneleden går används i stor utsträckning som strövmråde av allmänheten. Inom området finns även andra stigar och ett par äldre mindre vägar. En slinga har använts som motorcrossbana av närboende.

2.3 Områdets bevarandevärden

Fig 9. Ett rejält stenkummel med moss- och lavbevuxna block samt död ved finns i områdets på bergets nordvästsluttning.

2.3.1 Geovetenskapliga bevarandevärden

Området utgörs av en sträckning av urbergsryggen Ryssberget som löper i riktning från söder mot norr, omgärdad av lågland med jordbruksmarker vid Näsrum, Gonarp och Drögsperyd. Bergsryggen präglas av bergiga branter med kala klippor på en del ställen och mossbevuxna stenblock, enstaka såväl som hela stenkummel, som det i fig 9. Hela berget täcks av blockrik och delvis storblockig morän som avsatts under den senaste istiden. Hela berget med sin storblockiga terräng är av stort geologiskt intresse.

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Den blockrika näringsfattiga moränen i de branta sluttningarna ger speciella förutsättningar för växt- och djurlivet, vilket gör området värdefullt ur biologisk och ekologisk synpunkt. Vegetationen präglas av det underliggande urberget som även går i dagen, såväl som den näringsfattiga moränen och jordlagret som bitvis är tunt i sluttningen, se fig 10. De geolo-

Fig 10. På flera ställen, som här i den nordöstra branten, går berget i dagen och vid klippställarna är jordtäckningen tunn och magert.

giska grundförutsättningarna ger upphov till olika naturtyper som i sin tur har påverkats av mänsklig aktivitet, exempelvis tidigare skogsbete. Bokskog av fryletyp är den dominerande naturtypen, framför allt inom Natura 2000-området där det dessutom finns mindre områden med ekskog av örtfattig typ, klippvegetation, alsumpskog samt fattigkärr. Även i resterande del av naturreservatet är bokskog av fryletyp dominerande och där finns lite klippvegetation samt andra naturtyper såsom hällmarksskog, ädellövskog med barrinslag och ädellövskog av igenväxningskaraktär.

Indelningen av området i naturtyper följer i första hand *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000* och kompletteras med indelningen enligt *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker* samt *Vegetationstyper i Norden*. I bilaga 1 "Naturtyper" ses indelningen i naturtyper. Klassificeringen enligt Natura 2000, (se karta 4), är att den dominerande naturtypen "Bokskog av fryletyp" (9110), allmänt kallad "hedbokskog", utgör ca

67 hektar av en areal på totalt ca 85 ha. Enligt *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker* blir benämningen "bokskog av ristyp". Vegetationstypen kallas enligt *Vegetationstyper i Norden* för "bokskog av ris-kruståtel-typ" (2221). Trädsiktet domineras av bok där det förekommer inslag av avenbok, björk, gran, rönn och tall, den sistnämnda i huvudsak där jordtäcket är tunt och med berg i dagen. Där förekommer även enstaka enar. Fältsiktet är sparsamt men några arter som finns är blåbär, harsyra, kruståtel, vitsippa och vårfryle samt renlavar som ofta täcker marken i gläntorna där tall växer. De nedre delarna på östra sluttningen, se fig 11, tenderar att övergå i ängstyp med mer sippor och violer i fältsiktet. Längs den östra branten förekommer områden av "ädellövskog med barrinslag" som inte riktigt passar in i definitionen för hedbokskog.

Fig 11. Nedanför den östra branten finns områden med något kraftigare jordmån.

Den andra naturtypen definierad enligt Natura 2000 är "Äldre ekskogar på sura, sandiga marker" (9190), även kallad "hedekskog", som utgör ca 1,4 ha finns längst i sydväst. Enligt klassificeringen i *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker* blir benämningen "ekskog av ristyp". Vegetationstypen kallas enligt *Vegetationstyper i Norden* för "ekskog av örtfattig typ" (2231). Marktäcket är tunt och berget går i dagen. Trädsiktet domineras av ek, varav en del är spärrgreniga, med inslag av asp, björk, bok och tall. I busksiktet förekommer en, björnbär, hassel och vildkaprifol. I fältsiktet finns bland annat harsyra, gökärt, ängskovall, kruståtel och vårfryle.

På mindre områden uppe i branterna finns den naturtyp representerad som enligt Natura 2000 kallas för "Boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora" (9020). Denna naturtyp som även kallas "hällmarksskog" förekommer jämte klippvegetation insprängd i bokskog i ett mosaikartat skogslandskap. Enligt klassificeringen i *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker* blir benämningen "Ek-tallskog av bergig typ" och enligt *Vegetationstyper i Norden* "Blandskog av lav-ris-typ" (2311).

Naturtypen "Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar" (8220) enligt Natura 2000 finns på några ställen. Den utgörs av branter med blottat berg och en del större block. Fältsiktet domineras av renlavar och där växer björnmossa, bergsyra, blåbär, ljung och kruståtel. Intill växer enar, så kallade "krattekar" och "martallar".

En lokal finns karterad med naturtypen "Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn" (7140) enligt Natura 2000, även kallad "fattigkärr". Det är en glänta bestående av ett fuktparti som domineras av tuvull och har vitmossa i botten. Tall utgör ett glest trädskikt.

Dessutom finns ett större och några mindre områden som enligt *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000* klassas som "Lövsumpskogar av fennoskandisk typ" (9880), även kallat "alsumpskog". Enligt klassificeringen i *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker* blir benämningen "Klibbalkärr". Vegetationstypen kallas enligt *Vegetationstyper i Norden* för "Sumpalskog av ört-typ" (2243). Det större alkärret, som egentligen utgörs av en bäck som översilar marken, är påverkat av dikning och granplantering. Där dominerar al med inslag av asp, björk, bok, hassel, hagtorn samt gran. Fältskiktet består av bland annat harsyra, hultbräken, vitsippa och småvänderot. I botten förekommer vitmossor delvis. En del alar har bildat sockel.

Ädellövskog av igenväxningskaraktär med gott om bland annat hassel och avenbok finns på det område som tidigare varit åker och äng till ett torp uppe på berget, på Gonarp 3:6>2 i norr. Söder om vändplatsen, på ungefär mitt i fastigheten 3:6>1, finns ett område med hyggesvegetation bestående av uppslag av björk och avenbok, samt unga planterade granar.

Inventering för Skånes flora (1975) är utförd på två lokaler inom avgränsningen. Endast en nyckelbiotop finns registrerad (1989), ett område på 0,10 ha ovanför branten på östra sidan, intill stigen i den norra delen av fastigheten 3:6>1. Där anges grova ädellövträd, preciserat spärrgreniga grova träd och även värdefull kryptogamflora.

En testinventering gjordes 2004 inom "uppföljning av Natura 2000 i Sverige". Vid inventeringen hittades följande rödlistade moss- och lavararter: *Metzgeria fruticulosa* (hotkategori NT=missgynnad), *Opegrapha vermiculifera* (hotkategori VU=sårbar) och *Pyrenula nitida* (NT). Andra moss- och lavararter som fanns var *Arthonia spadicea*, *Arthonia vinosa*, *Frullania tamarisci* och *Ulota crispa*. Alla arter utom *Ulota crispa* förekom sparsamt.

2005 inventerades naturvärdena på fastigheten 3:6>2 av personal från Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen. Området består till största delen av bokskog med upp emot 200-åriga träd med inslag av avenbok, björk, en, tall och gran. Skogen i och ovanför branten har ett naturskogsliknande utseende med flerskiktad skog och gott om död och döende ved, såväl stående som liggande. Bokarna är olikåldriga, mest gamla och en del är senvuxna. Ovanför den blockrika branten där även berget går i dagen finns ett mosaikartat skogslandskap med håll-

Fig 12. Pennan passar i ett kläckhål från jättesvampmal, en rödlistad art som finns i levande fnösketikor som växer på död ved.

marksskog. I nedre delen av dalsänkan där det tidigare varit ett ängställe är skogen glesare. Ett stenkummel har såväl stenblock som den döda ved som ligger där övervuxna med mossor och lavar. Vid inventeringen noterades den rödlistade arten *Scardia boletel* jättesvampmal som är en stor malfjäril, vilken är en indikator för trädkontinuitet. Arten som tillhör kategorin "missgynnad" (NT) kräver levande fnösketikor på döda träd, stående eller liggande, och allra helst stående fuktigt trä (fig 12). I övrigt fanns flera signalarter av mossor, lavar och svampar som visar på skogsbestånd med höga naturvärden och indikerar trädkontinuitet, varav vissa kräver hög luftfuktighet.

Följande signalarter påträffades vid inveneringen: västlig hakmossa *Rhytidiadelphus loreus*, klippfrulania *Frullania tamarisci*, bokvårtlav *Pyrenula nitida*, kantarellmussling *Plicatura crisa* och fällmossa *Antitrichia curtipendula*.

Faunan är inte närmare undersökt, men däggdjursfaunan består av de i trakten vanligt förekommande arterna älg, rådjur, hjort, grävling, hare, ekorre och även vildsvin. Fågelfaunan är sannolikt artrik, med hålhäckande arter såväl som typiska lövskogsarter.

Berget är alltså skogbevuxet och domineras av sluten bokskog med inslag av främst avenbok och även björk och gran. Ek förekommer dels på gammal hagmark nedanför berget, dels tillsammans med tall och en i de bergiga partierna högt upp på sluttningen. Där finns även klippvegetationen med renlavar och intillväxande martallar och krattekar. Alsumpskog växer vid ett fuktstråk med en bäck i en sänka. I vissa delar råder ett mosaikartat skogslandskap med olika naturtyper och arter. De skiftande biotoperna ger olika förutsättningar som bidrar till hög biologisk mångfald i området. Exempelen är många på speciella biotoper i området, som ett kummel med stora block där det ligger gott om död ved som hyser många mossor och lavar, källsprång i sluttningar och branter, berghäll bevuxen med mossor och lavar som översilas med vatten. På ostsidan finns mindre områden med mikroklimat, där kylan hålls kvar längre.

I och med att området verkar ha varit mer eller mindre bevuxna med lövträd, i huvudsak bok, under de senaste århundradena har det ett stort biologiskt och ekologiskt värde. Artförekomst av lavar, mossor och svampar såväl som insekter tyder på en trädkontinuitet och tillsammans med tolkning av historiskt kartmaterial ger det en indikation på att bokskog åtminstone sedan 1600-talet funnits kontinuerligt inom delar av området. En möjlig trädkontinuitet av lövträd finns längs med och ovanför branterna, som i fig 13. Bokskogen varierar från äldre träd med död ved eller de som är flerstammiga, till höga rakstammiga träd samt yngre bestånd. Bokföryngringen är obefintlig i vissa delar men god i andra. Naturskogsqualitéer finns i de brantare partierna eftersom träden där fått vara orörda en längre tid.

Fig 13. Naturskogsliknande område, som här på västra branten, med olikåldrig skog och gott om död och döende ved, hyser signalarter och rödlistade arter som visar på trädkontinuitet.

Fig 14. De senvuxna bokarna och avenbokarna kan vara betydligt äldre än vad de ser ut.

En del senvuxna träd, se fig 14, som är mycket äldre än de ser ut finns där och dessa har högt biologiskt värde eftersom de kan hysa mossor och lavar knutna till gamla träd. Tämli- gen gott om stående och liggande död ved ger goda förutsättningar för vedlevande svam- par, för insektsfaunan samt moss- och lavflora att utvecklas.

Fig 15. En rest av ett enklare stengärde från storskiftets indelning av utmarken för Gonarp.

Fig 16. Över berget går det att följa den gamla vägen, som på den östra sidan har karaktären av en hålväg.

2.3.3 Kulturhistoriska bevarande- värden

Områdets kulturhistoriska värden ligger i att största delen av marken har utnyttjats som utmark för bete och virkesproduktion och aldrig varit upp- odlad, samt att en hägnad ängsmark funnits och ett mindre område som tillhört ett torp har varit uppodlade. Spår av att skogen använts som betes- mark syns på trädens utseende och växtligheten på flera ställen i de gamla hagmarkerna där även hägnader finns kvar i form av stengärden. Betesprä- gade flerstammiga träd vittnar om att de tidigare vuxit i ett öppnare betes- landskap. Stengärdesgårdar från olika tidsepoker (fig 15), odlingsrösen, fos- sila åkrar och äldre vägar som den i fig 16 är kulturhistoriska spår. För att kunna utläsa de äldre markstrukturerna i landskapet är det viktigt att stengär- desgårdar i möjligaste mån hålls väl synliga och fria från igenväxningsve- getation. Enligt traditionen rensades gårderna för att behovet av klenvirke till hägnader, byggnadsmaterial och ved var stort. Lika viktigt är att bibe- hålla äldre vägars karaktär, storlek och sträckning, (se karta 4).

2.3.4 Intressen för friluftslivet

Naturresevatet med sin naturskogsartade ädellövskog och sina mosaikartade skogsland- skap i brant terräng ger jämte de geologiska, biologisk-ekologiska och markhistoriska vär- dena även ett skönhets- och upplevelsevärde.

Den skogbevuxna delen av Ryssberget öster om Näsrum är idag i stor utsträckning tillgäng- lig för allmänheten i och med att Skåneleden redan har sin sträckning på berget i dess längdriktning från söder till norr. Dessutom finns en äldre väg och några fler stigar som går genom området och kan utnyttjas av besökare. Genom att utöka markerade vandringsleder och skyltning skulle allmänheten i större utsträckning kunna njuta av landskapet med bok-

skogens skönhet i den trolska mossbeklädda blockterrängen, samt ta del av och få förståelse för områdets natur- och kulturhistoria.

3 Planerad markanvändning och skötsel

3.1 Övergripande bevarandemål

Målet med naturreservatet är att bevara, utveckla och återskapa ädellövdominerad olikåldrig skog med övervägande bok och där andelen död ved i olika former förekommer i riklig mängd. Naturreservatet ska vara tillgängligt för allmänheten.

Den södra delen av naturreservatet, som ligger inom fastigheten 3:6>1, överensstämmer med Natura 2000-området kallat Näsum. Det övergripande bevarandesyftet för området är att upprätthålla de rådande naturtyperna i gynnsam bevarandestatus. Dessutom ska skogen generellt vara en gynnsam växtplats för växter, insekter, kryptogamer och andra organismer med krav på lång trädkontinuitet, gamla träd och död ved. Mängden död ved i olika former, dimensioner och nedbrytningsstadier ska öka.

3.2 Generella åtgärder

Skogsområden som utgörs av för trakten naturliga skogsekosystem skall i huvudsak lämnas orörda och få utvecklas med naturlig intern beståndsdynamik. I de luckor som uppstår när något träd dör eller faller får nya plantor möjlighet att utvecklas och en naturlig självforyngring kommer att ske. Därmed kan målet med olikåldrig skog uppnås. Det gäller bokskog och ädellövskog i de blockrika slutningarna, såväl som sumpskog i svackor. Vid behov skulle död ved kunna skapas. Sumpskogen behöver restaureras så att de hydrologiska förhållandena förbättras och genomströmningen återgår till naturlig fluktuation. För att bibehålla framkomligheten längs stigen kan en spång läggas ut förbi det fuktiga partiet vid utflödet från sumpskogen (fig 17).

Fig 17. Här behöver vattnets utflöde från alsumpskogen (från vänster till höger i bild) begränsas genom att den stensatta kanalen tas bort.

De tallar och enar som växer i och ovanför branterna ingår naturligt i området. Planterad såväl som självsådd gran ska avverkas efterhand. Enstaka gamla stora granar utgör undantag och de ska få stå kvar tills de faller. De få lövträd som fört en tynande tillvaro inne i granbestånden eller i skuggan av dessa kommer att gynnas och de i trakten naturligt förekommande trädslagen kan åter få vandra in. Därmed kommer en naturlig successionsutveckling att ske. Barrforyngring, undantaget tall och en, får inte förekomma. Inom naturreservatet gäller att eventuella granuppslag ska avverkas.

Träd som faller ska ligga kvar och inte fraktas bort. De får kapas och flyttas till sidan ifall de ligger över en stig, en stengärdesgård eller ett odlingsröse. Kulturhistoriska lämningar såsom stengärdesgårdar, odlingsrösen och äldre småvägar ska bevaras, underhållas och åskådliggöras. Även strukturen hos fossila åkrar, likt den som visas i fig 18, ska bevaras. För att kunna utläsa de äldre markstrukturerna i landskapet är det viktigt att stengärdesgårdar i möjligaste mån hålls väl synliga och fria från igenväxningsvegetation. Enligt traditionen rensades gårderna för att behovet av klenvirke till hägnader, byggnadsmaterial och ved var stort. Lika viktigt är att bibehålla äldre vägars karaktär, storlek och sträckning.

Fig 18. Avenbok växer i odlingsrösen och området är under igenväxning men små plana ytor som varit åker syns fortfarande.

Några större ekar behöver frihuggas för att gynna deras fortsatta utveckling som vidkroniga träd och öka ljusinsläppet på stammen. Lövföryngring runt ekarnas stammar som skuggar dessa ska röjas bort för att gynna sällsynta lavar och insekter som är beroende av gamla solbelysta ekar. I hela naturreservatet eftersträvas på sikt en olikåldrig ädellövskog där vissa träd får möjlighet att bli riktigt gamla. Föryngring ska ske på naturlig väg, genom att ungplantor växer upp i de luckor som uppstår i skogen när något träd dör eller ramlar. Vidare ska skogen innehålla riklig mängd död ved i olika former (stående och liggande), dimensioner och nedbrytningsstadier.

3.3 Skötselområden

Naturreservatet har delats in i olika planeringsområden som kräver olika skötselåtgärder, (se karta 2). Flera spridda trädbestånd kan tillhöra samma planeringsområde.

- Skötselområde NO – Naturvård utan produktionsintresse där området lämnas i huvudsak orört.
- Skötselområde NS – Naturvård utan produktionsintresse där området kräver begränsad skötsel av träd- och buskskiktet.
- Övrig mark – Parkeringsplatser, vägar mm.

4 Mål och åtgärder för skötselområden

4.1 Skötselområde NO – Naturvård utan produktionsintresse där området lämnas i huvudsak orört

Areal: 70 ha, varav delområde:

NO1: ca 67,5 ha. Bokskog av ristyp, "hedbokskog" / Bokskog av fryletyp (9110)

NO2: ca 1,4 ha. Ekskog av ristyp, "hedekskog" / Äldre ekskogar på sura sandiga marker (9190)

NO3: ca 0,5 ha. Ek-tallskog av bergig typ, "hällmarksskog" / Boreonemorala, äldre naturliga

ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora" (9020)

NO4: ca 0,5 ha. "Klippvegetation", Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)

NO5: ca 0,1 ha. "Fattigkärr" / Öppna svagt välvda mossar (7140)

NO6: ca 1,4 ha. "Alsumpskog" / Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080)

4.1.1 Delområde NO1-5

Skötselmål: 67,5 ha Hedbokskog, 1,4 ha Hedekskog, 0,5 ha Hällmarksskog, 0,5 ha Klippvegetation, 0,1 ha Fattigkärr

- Skogen ska huvudsakligen lämnas orörd och få utvecklas med naturlig intern beståndsdynamik. Området ska genom naturlig succession utvecklas mot ädellövskog.
- Lövskogen ska med tiden uppvisa olikåldrighet, samt uppnå hög ålder och lång skoglig kontinuitet i alla delar.
- Skogen ska innehålla riklig mängd död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.
- Barrföryngring, undantaget tall och en, får inte förekomma.
- Kulturhistoriska lämningar såsom stengärdesgårdar och andra impediment samt äldre småvägar ska bevaras, underhållas och åskådliggöras.
- Stigar och vandringsleder ska vara framkomliga.
- Ved och grenar av lövträd ska lämnas kvar i området.

Skötselåtgärder

- Överföringen till lövskog ska ske genom självföryngring och genom att befintlig lövvegetation tillvaratas.
- Död ved av lövträd samt tall och en lämnas orörd där den står eller faller. Träd som blockerar markerade stigar eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan.
- Røjning av gran som sprider sig från angränsande granbestånd ska ske fortlöpande. Små plantor kan lämpligen rottras.
- I samband med avverkning av gran ska stockar såväl som merparten av avverkningsresterna föras bort från naturreservatet.
- Stengärden och andra kulturhistoriska impediment rensas med jämna mellanrum, kontinuerligt och varsamt, från uppväxande sly. Historiska vägsträckor hålls fria från uppväxande buskar och sly.
- Stenar som fallit ner från stengärden läggs tillbaka. Ny sten får inte läggas på.
- Utmed gångstigar ska skogen regelbundet ses över och döda eller döende träd tas åt sidan om de utgör en akut fara för allmänheten.

4.1.2 Delområde NO6

Skötselmål: 1,4 ha Alsumpskog

- I alsumpskogen ska de hydrologiska förhållandena om möjligt förbättras, det vill säga ett naturligt vattenflöde återställas.
- Skogen ska innehålla riklig mängd död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.
- Stigar och vandringsleder ska vara framkomliga.

Skötselåtgärder

- Vattnets utflöde från alsumpskogen via den stensatta kanalen begränsas genom att stenarna avlägsnas.
- Historiska vägsträckor hålls fria från uppväxande buskar och sly.
- Död ved av lövträd lämnas orörd där den står eller faller. Träd som blockerar markerade stigar eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan.
- Röjning av gran som sprider sig från angränsande granbestånd ska ske fortlöpande. Små plantor kan lämpligen rottras.
- I samband med avverkning av gran ska stockar såväl som merparten av avverkningsresterna föras bort från naturreservatet.
- Utmed gångstigar ska skogen regelbundet ses över och döda eller döende träd tas åt sidan om de utgör en akut fara för allmänheten.

4.2 Skötselområde NS – Naturvård utan produktionsintresse där området kräver begränsad skötsel av träd- och buskskiktet

Areal 13,1 ha varav

NS 1: 2,4 ha. Blandädellövskog av igenväxningskaraktär

NS 2: 1,4 ha Barrplantering/igenväxande skog med fornlämningar

NS3: 7,2 ha Ädellövskog med barrinslag

NS4: 1,5 ha Hyggesvegetation

NS5: 0,6 ha Planterad barrskog

Skötselmål: 3,8 ha Ädellövskog med fornlämningar, 9,3 ha Ädellövskog

- Kulturhistoriska lämningar såsom stengärdesgårdar, odlingsrösen, fossila åkrar och äldre småvägar ska bevaras, underhållas och åskådliggöras.
- Skogen runtom kulturlämningarna ska huvudsakligen lämnas orörd och med naturlig intern beståndsdynamik få utvecklas mot ädellövskog
- Skogen ska innehålla riklig mängd död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.
- All granskog ska avverkas. Röjning av gran som sprider sig från angränsande granbestånd ska ske fortlöpande. Små plantor kan lämpligen rottras. Barrföryngring, undantaget tall och en, får inte förekomma.
- I samband med avverkning av gran ska stockar såväl som merparten av avverkningsresterna föras bort från naturreservatet.
- Stigar och vandringsleder ska vara framkomliga.

Skötselåtgärder

- Stengården och andra kulturhistoriska impediment rensas med jämna mellanrum, kontinuerligt och varsamt, från uppväxande sly. I odlingsrösen kan tillåtas att enstaka träd står kvar.
- Av de fossila åkrarna rensas några varsamt från uppväxande buskar och sly.
- Historiska vägsträckor hålls fria från uppväxande buskar och sly.
- Död ved av lövträd samt tall och en lämnas orörd där den står eller faller. Träd som blockerar markerade stigar eller som fallit på kulturhistoriska lämningar får kapas och flyttas åt sidan.
- All granskog ska avverkas. Avverkningen av granen måste göras med försiktighet. Körskador måste undvikas för att inte förändra hydrologin i området. Røjning av självsådd gran och gran som sprider sig från angränsande granbestånd ska ske fortlöpande. Små plantor kan lämpligen rottras.
- I samband med avverkning av gran ska stockar såväl som merparten av avverkningsresterna föras bort från naturreservatet.
- Utmed gångstigar ska skogen regelbundet ses över och döda eller döende träd tas åt sidan om de utgör en akut fara för allmänheten.

5 Friluftsliv och turism

5.1 Allmän inledning

Områdets natur ska kunna upplevas utan att naturreservatets naturskogsvärden påverkas negativt. Naturreservatet besöks i stor utsträckning av allmänheten, särskilt i de delar där Skåneleden har sin sträckning, medan andra delar är mindre tillgängliga och därav inte lika välbesökta. Besöksfrekvensen kommer sannolikt att öka även i dessa områden efter reservatsbildandet.

Fig 19. Skåneleden går genom området ska även i fortsättningen vara tillgängligt för allmänheten.

5.2 Syfte

Syftet med anläggningar för friluftslivet inom naturreservatet är dels att ge besökare möjlighet att lära sig mer om naturvärdena i området kopplade till landskapets kulturhistoriska utveckling och nuvarande markanvändning, dels att tillgodose allmänhetens intressen av strövområden och möjlighet att vistas i ett naturskönt område, se exempel i fig 19. Friluftslivet får inte medföra förstörelse eller slitage på naturreservatets natur- och kulturmiljövärden. Samtliga anordningar för friluftslivet skall vara utformade på ett diskret sätt.

5.3 Information

En stor informationstavla med huvudsaklig information samt gällande föreskrifter för naturreservatet, utformad enligt rådande policy för skyltning av naturreservat, ska placeras vid naturreservatets angörningsplats. Andra lämpliga platser för informationstavlor är vid vandringsleders ingång i söder och norr. Dessutom skulle det kunna sättas upp mindre skyltar med information om speciella geologiska och biologisk-ekologiska värden, samt natur- och kulturhistoriska objekt i anslutning till dessa i naturreservatet. Skyltarna ska ses

Fig 21. Utsikten mot dalgången i öster ska bibehållas.

över regelbundet och bytas ut vid behov. Informationen bör finnas på svenska, engelska och tyska.

Underhållsåtgärder

Skyltarna ska ses över regelbundet och bytas vid behov.

5.4 Tillgänglighet, parkeringar mm

Naturreservatet ska vara tillgängligt huvudsakligen från parkeringsplatsen i naturreservatets västligaste del (karta 3) samt vid vandringsleders ingång i söder och norr. Bord och bänkar finns vid en utsikts- och rastplats på bergets topp (se karta 3). Borden och bänkarna vid utsiktsplatsen på bergets topp ska finnas kvar och utsikten

Underhållsåtgärder

mot öster ska hållas så pass fri att besökare kan se ut över dalgången, fig 20. En slinga ska anläggas på befintliga stigar, (se karta 3), så att besökare ges tillgång till en större del av naturreservatet. Vägvisning ska finnas från riksväg 116 med texten "Naturreservat" alternativt "Naturreservatet Näsums bokskogar".

Bord och bänkar ses över och trasiga delar byts ut. Något träd som växer upp och skymmer utsikten får tas ner. Gångstigar ska vara framkomliga och väl utmärkta. Markeringar målas i, alternativt stolpar byts efter hand.

5.5 Renhållning och sanitära anordningar

Det finns inga renhållnings- eller sanitära anordningar för allmänheten inom naturreservatet. I anslutning till den rastplats med bord och bänkar som finns vid utsiktsplatsen uppe på berget samt vid parkeringen, (se karta 3) bör behovet av utplacering av soptunnor övervägas. Soptunnor får inte placeras i direkt anslutning till informationsskyltar.

Underhållsåtgärder

Eventuellt utplacerade soptunnorna ska tömmas och ses över regelbundet.

6 Tillsyn

Tillsyn ska ske genom Naturvårdsförvaltningens försorg. Förutom Länsstyrelsens egen tillsyn bör uppdrag härom kunna lämnas till närboende.

7 Dokumentation och uppföljning

7.1 Årlig dokumentation av skötselåtgärder

Varje år ska den som praktiskt utför olika typer av skötsel i naturreservatet föra anteckningar över de åtgärder som genomförts och årligen rapportera dessa till Länsstyrelsen. Under de närmaste åren krävs en del åtgärder bl.a. med avverkning av gran. Därefter handlar den årliga skötsel som krävs mest om regelbunden översyn utmed gångstigar så de är framkomliga och väl markerade. Med jämna mellanrum krävs återkommande frilhuggning av ekar samt röjning längs äldre vägar, i stengärdesgårdar och andra kulturhistoriska impediment.

7.2 Uppföljning av skötselmål

Skötseln av naturreservatet och anläggningarna för rekreation och friluftsliv följs upp kontinuerligt så att skötselmålen och syftet med naturreservatet uppnås. En särskild plan för uppföljningen bör upprättas av naturvårdsförvaltaren.

7.3 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljning av prioriterade markslag, naturtyper och vegetationstyper för Natura 2000-område ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar.

7.4 Uppföljning av kostnader

Uppföljning av kostnader görs årligen av den som enligt avtal ansvarar för skötseln. Avrapportering sker årligen till länsstyrelsen.

8 Kostnader och finansiering

<i>Åtgärd</i>	<i>Finansiering</i>
Anläggning och underhåll av stigar/slingor	Länsstyrelsen
Löpande skötsel av naturreservatet	Länsstyrelsen
Underhåll av rastplats samt frihuggning av träd vid rastplats	Länsstyrelsen
Tömning av soptunnor	Länsstyrelsen
Underhåll av skogsväg med vändplats, (bilaga 2).	Bromölla kommun, enligt avtal
Underhåll av parkering	Länsstyrelsen

9 Källor

Litteratur

Cserhalmi, Niklas, 199; *Fårad mark. Handbok för tolkning av historiska kartor och landskap*, Stockholm

Erlandsson, Ingegerd 2005: *Beskrivning av naturvärdena i Gonarp, Näsums bokskogar, Bromölla kommun. Förslag på del av ett nytt naturreservat i nordöstra Skåne*, Länsstyrelsen i Skåne län

Erlandsson, Ingegerd, 2006: *Näsums bokskogar. Markhistorisk beskrivning inför bildandet av naturreservat*, rapport, Länsstyrelsen i Skåne län, ISBN 91-85363-97-9

Länsstyrelsen i Skåne län, *Skånes skogar – historia, mångfald och skydd, kunskapsunderlag för bevarande av värdefulla skogsområden och andra träd bärande marker*, Rapport 2005:12

Löfgren, Rolf & Leif Andersson, 2000: *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker*, Naturvårdsverket, rapport 5081, Stockholm

Löfroth, M. (red) 1997: *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*

Påhlsson, L. (red) 1998: *Vegetationstyper i Norden*. TemaNord 1998: 510. Nordiska Ministerrådet, Köpenhamn

Nilsson, Kristian, 2005-12-16: *Näsum – Bevarandeplan*, Länsstyrelsen i Skåne

Kartor

Karta över Skåne, 1684 och 1687, Gerhard von Buhrman

Näsums socken, akt nr. 14: Gonarps by, storskifte 1801-04

Näsums socken, akt nr. 23.3: Näsums by, enskifte 1812-15

Näsums socken, akt nr. 49: Gonarps by, laga skifte 1828-33

Generalstabens karta över Sverige, Södra delen, uppmätt 1862-63, skala 1:100 000

Kristianstads läns hushållningssällskap, Jämshög 42, Rikets Allmänna kartverk, ekonomiavdelningen, Kartläggning utförd 1929-30, skala 1:20 000

Berggrundskartan 3E Karlshamn NV, 1983, SGU serie Af nr 135, skala 1:50 000

Jordartskartan 3E Karlshamn NV, 1999.SGU serie Ae nr 136, skala 1:50 000

Ortofoto Flygbild 1939

Ortofoto Flygbild 2004

Ekonomisk karta

Muntliga kontakter

Dialekt- och ortnamnsarkivet, Lund, Claes Ringdahl

Naturreservatet Näsums bokskogar i Bromölla kommun ska bildas i syfte att skydda ett ädellövskogsdominerat område i blockrik terräng på Ryssbergets branta sluttningar, för att bevara och utveckla områdets biologisk-ekologiska och kulturhistoriska värden samt tillgodose allmänhetens möjlighet till rörligt friluftsliv.

En del i Länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat.

Skötselplanen innehåller syftet med naturreservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller även information om friluftsliv och turism, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.

Tillhör Länsstyrelsens beslut om fastställelse av skötselplan för
naturreservatet Näsums bokskogar i Bromölla kommun, Skåne län.

LÄNSSTYRELSEN
I SKÅNE LÄN

511-03384-10
1272-205

